

Vážení čtenáři,

svět literární se od toho reálného, žel, mnohdy liší. Nejednen důvěrně známý námět v konfrontaci s aktuální současností dostává nové významy. Kolikrát jen se to již stalo antickým a shakespearovským hrám? A nejen tragédiím! I taková zdánlivě jednoznačná Aristofanova Lysistrata otvírá své protiválečné vyznění, tedy pokud by se (čistě teoreticky) snad ženy opět svorně rozhodly uzavřít mužům manželské „výhybky“ dokud nepřestanou válčit za hranicemi vlasti. I dnes by jistě měly svou pravdu a legitimní argumentaci. Jenomže agresorovi je dobré se znatelně postavit ještě dříve, než stane před městskými hradbami. Zejména proto, že současné střely už nejsou dřevěnými šípky. Hravě překonávají celé kraje a ty elektronické se trefují až na sousedních kontinentech. Tedy pokud míří do hlav spíše omezených, kterým se stýská po odmíčených webech. Co však dnes je i není propaganda? Ve válce prý mlčí múzy. Jistě, vznik nových děl hrůzy zbytečných smrtí a strážní upozadí. Ale umění má své místo a sehraává snad ještě důležitější roli ve chvílích, kdy světu okolo nás náhle tak docela nerozumíme. Nabízí totiž odpovědi i na otázky, které jsme si zatím ještě ani nestačili položit. Libor Kalina

Běhají vlci kolem vesnice.
My zase sedíme okolo stolu.
V komíně kvílí si tesknice.
My pijem s kejrumem kolu.

3 otázky pro Miroslava Čaňu

Proč se Zašová stala vlastníkem kolekce fotografií Brána naděje?

Obec Zašová zakoupila od Jindřicha Štreita soubor fotografií Brána naděje, neboť slavný český fotograf se narodil a část svého dětství prožil na Valašsku a také v Zašové, kde navíc oslavil 5. září 2021 své 75. narozeniny. Naše obec v současné době revitalizuje areál bývalého kláštera sv. Josefa řádu trinitářů, kde by měly vzniknout galerijní prostory a také, jako pocta, stálá expozice Šreitovy tvorby.

Jaká budoucnost čeká budovy bývalého kláštera?

Areál obec získala v roce 2016. Záměrem je vybudovat zde centrum pro duchovní, kulturní, společenské aktivity a rozvoj regionálního turismu, ale také zázemí pro sociální potřeby místních občanů. V bývalé klášterní škole vznikl komunitní dům s pečovatelskou službou pro seniory, v zahradě byla instalována křížová cesta a ve spolupráci obce a spolku Matice zašovská připravujeme další rekonstrukci. Po revitalizaci budou v hlavní budově kláštera ubytovací prostory, galerie a společenský sál se zázemím. Část naplní základní umělecká škola a informační centrum. Rád bych pozval čtenáře Literky na návštěvu, vedle kláštera si zde mohou prohlédnout na Valašsku nejvýznamnější poutní kostel Navštívení Panny Marie z 18. století nebo malebný poutní areál s vyhlášeným pramenem léčivé vody.

Kde již byla Brána naděje představena a kam se ještě chystá?

Fotocyklus vznikl v roce 2011 u příležitosti světového setkání mládeže v Madridu. Jeho součástí je audiovizuální komentář autora, který si návštěvníci mohou přehrát prostřednictvím mobilní aplikace. Rádi bychom soubor v souladu s jeho duchovním a uměleckým přesahem prezentovali především v sakrálních a kulturních prostorách nebo při společenských událostech, kde může jeho obsah inspirovat k zamyšlení a „štreitovskému“ náhledu na základní otázky života a smrti. V současné době je součástí 35. ročníku Fašank 2022 festival masopustních tradic v obci Strání na Slovácku a posléze se s ním mohou zájemci od 1. 4 do 30. 4. seznámit v Rajhradě.

Miroslav Čaňo (nar. 1970) je vystudovaný právník. Ve spolupráci s obcí Zašová a Jindřichem Štreitem se podílel na vytvoření konceptu stálé expozice Brána naděje, která bude umístěna ve výstavních prostorách bývalého kláštera sv. Josefa v Zašové. Expozice bude věnována společensky angažované tvorbě a měla by tvořit součást edukativního projektu pro žáky a studenty základních a středních škol věnovaného rozvoji občanské společnosti, zejména ochraně sociálně vyloučených či jinak ohrožených minorit.

To jsou věci!

To jsou věci!

ALOIS MIKULKA

Nesnadno uvěřitelných šest desítek knižních autorských počinů má na svém kontě malíř, spisovatel a klasik dětské ilustrované tvorby Alois Mikulka. Tvůrci většinou hledají a nacházejí první klíčky ke dveřím do literárního světa mladickými verši. Ne tak nonsensový matador, jemuž první básnickou sbírku s názvem *To jsou věci!* sestavil umělecký souputník a ryzí poeta Ivan Wernisch, pravděpodobně již k nebezpečně se přibližujícím autorovým devadesátinám! Mikulka si dosud znamenával verše víceméně pro sebe a nejbližší přátele, strofy vesměs doprovodil charakteristickými kresbičkami, ať již v podobě ilustrací, nebo naopak čerstvě načrtnutý výtvarný námět doplnil veršem. Také proto není jeho nejčerstvější kolekce kompaktní a uhlazená, jak by se snad mohlo u zralého autora očekávat. Naopak, jedná se o další svěží doklad Mikulkova permanentního hledání a překvapení plného nahlížení na svět okolo nás, čímž jistě potěší milovníky a vyznavače svého specifického humoru. Ne tak už hledače objevných formulací a hlubokomyslných slovních konstruktů, zvláště pokud investují více než tři vlastní stokoruny do žhavé novinky nakladatelství Malvern o čtyřiaosmdesáti stránkách sličného formátu. (lík)

Vesmírníčky na dobrou noc!

Pohádková kniha *Vesmírníčky na dobrou noc* (2016) vznikla na přání dětí v Domamili, kde autorka Gabriela Kopcová žije, sní i tvoří svá literární a výtvarná díla. Je určena nejen malým čtenářům, ale také předškolákům, kteří si rádi poslechnou vyprávění o noční obloze, souhvězdích a planetách. S velkým úspěchem se rovněž setkalo toto vyprávění ve zdramatizované verzi pro rádio Proglas (dramaturgie: Irena Kintrová, vypravěč Kateřina Rýznarová), v roce 2021 byla kniha přeložena do esperanta pod názvem *Kosmofabeloj por bona notto* (přel. Miroslav Malovec, doslovně „Kosmické pohádky na dobrou noc“). Je navíc doplněna autorskými fotografiemi, které připravuje právě Gabriela Kopcová, a proto jsou její příběhy někdy označovány jako fotopohádky. „Ověřila jsem si,“ dodává autorka, „že děti, jejichž fantazie je bezbřehá, přijímají mé fotoilustrace s nadšením. Knížku, v níž je čtrnáct pohádek, jsem ještě v rukopise předčítala prvňáčkům. Text je natolik zaujal, že jsem se rozhodla ve své tvorbě pokračovat, mám v plánu napsat i *Večerníčky na dobré ráno*.“ Všem snílům tedy nezbyvá než popřát mnoho zážitků s novými pohádkami. (mš)

Čtení s Kašpárkem

Edukační program Čtení s Kašpárkem navštívilo od počátku letošního roku na 200 žáků mateřských a základních škol, nově si našly do Rajhradu cestu i děti z Opatovic, Rajhradic, Holasic, Popovic a Žatčan. Programem provází loutka Kašpárka s originální pohádkou z knihy *Putování s Kašpárkem* Lenky Žaliové. Cílem je nejen přednes a poslech, ale i zpětná reflexe dětí. Současně se seznamují s prostředím muzea, dozvídají se o účelu a úkolech hostitelské

instituce. Každý z účastníků dostane od Kašpárka čtenářský průkaz, do kterého si zapisuje účast a třeba i formou kresby, co nového se dozvěděl. Program je situován do prostor Kašpárkovy herny, která je v běžnou otevírací dobu přístupná veřejnosti. V sobotu 9. 4. 2022 si Kašpárek pro děti připravil velikonoční dílnu ve své herně. Přijďte strávit příjemné odpoledne a velikonočně se naladit. (lž)

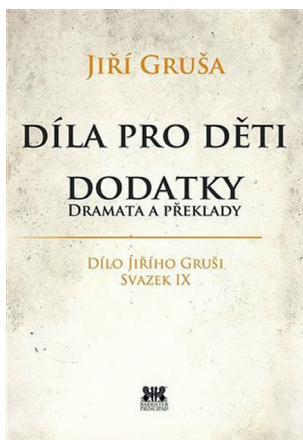
Divadelníci sobě o Brechtovi

Jak se české a slovenské divadlo vyrovnávalo s dílem jednoho z největších divadelníků 20. století? Básník, dramatik, režisér, zakladatel divadla Berliner Ensemble Bertolt Brecht významně ovlivnil – a ovlivňuje stále – moderní tvář nejen evropských divadelních scén. První svazek dvoudílné monografie *Problém Brecht* spoluautorů a editorů Miroslava Plešáka a Jaroslava Vostrého nese podtitul *U nás*. Připomíná mimo jiné manifestační přihlášení se k „politickému divadlu“ v Mahenově činohře od přelomu 50. a 60. let, řeší rovněž kome-

diální postupy v Brechtově díle, jak je prezentovalo Divadlo (Husa) na provázku v 70. a 80. letech či zlínský (gottwaldovský) ansámbl Divadla pracujících. Svou zkušenost s Brechtem vedle historiků zasvěceně líčí divadelní praktici – hudební skladatel, dramaturgové i režiséři. Druhý svazek s podtitulem *Jinde* plní studie zabývající se inscenacemi her Bertolta Brechta na Slovensku, kde – jak se zdá – přijímají jeho dílo mnohem spontánněji. Analýzy střetávání francouzské či angloamerické kultury s reformátorskou autoritou Bertolta Brechta naznačuje, že dialog mezi jednotlivými kulturami není obvykle snadný, ale vždy oboustranně prospěšný a obohacující. (ctrl)

Dílo a odkaz Jiřího Gruši

Teprve s odstupem a jaksí dodatečně nás ohromují svou velikostí, opravdovostí a lidskostí autoři, občas z nezbytných politici, jimž se jednoznačnějších poct za života dostalo spíše v zahraničí. Po společenském pústu, komunistickém vězení a vynucené emigraci dozrál v ryzí osobnost také básník, prozaik, překladatel, esejista a diplomat Jiří Gruša. Značnou měrou se na přelomu tisíciletí podílel na narovnání a vytyčení nových perspektiv česko-německých vztahů, vedle založení Česko-německého fondu budoucnosti se zasloužil také o německé vydání 33 svazků *Tschechische Bibliothek*, zpřístupňující klenoty české literatury německým čtenářům.

Zastával post velvyslance ČSFR a ČR v Německu, řídil posléze velvyslanectví ČR ve Vídni, stanul v čele mezinárodního PEN klubu. Do finální fáze nyní vstupuje dlouhodobý česko-německo-rakouský projekt, jehož cílem je představit současně v češtině a v němčině ve dvanácti kriticky sestavených svazcích kompletní Grušovo literární a historicko-filozofické dílo. Na edici pracuje společný tým literárních historiků z ČR, Německa a Rakouska, dlužno doplnit, že o podstatnou část Grušovy literární pozůstalosti aktivně pečuje literární oddělení Moravského zemského muzea. V tiráži projektových výtisků nepřehlédnutelně figuruje brněnské nakladatelství Barrister & Principal, které v minulých dnech vyslalo na knihkupecké pulty devátý svazek s názvem *Díla pro děti. Dodatky – dramata a překlady*. Odkrývání světa očima dítěte stálo v počátcích Grušovy básnické dráhy a připomnělo se i v jeho románu *Dotazník aneb Modlitba za jedno město a přítele*. Jak se toto zaujetí dětstvím, v konfliktu s často ustrnulým jazykem dospělých, projevuje přímo v jeho pohádkách a básních pro děti? Devátý svazek *Díla Jiřího Gruši* představuje vedle textů tištěných (*Kudláskovy příhody, slabikář pro děti českého exilu; Máma, táta, já a Eda. Česká abeceda*) také jeho tiskem zatím nevydané rozhlasové pohádky z šedesátých let a díla, která dosud zůstávala v rukopise. Zároveň jsou ve svazku zařazeny dodatky ke spisům: *aktovka Elsa* a další Grušovy dramatické a prozaické překlady. (ctrl)

Kainarovský neaprilový večer

Brněnský klub Stará pekárna naplní 1. dubna pořad Hrajeme Kainara! Vystoupí skupiny Mladolet, Mozaika pocitů a Swingový kvartet bezrukého Frantíka. Večerem bude provázet Eva Kubovská Černá, jako host přispěje perličkami z Kainarova osobního i profesního života Libor Kalina z Památníku, koncert doplní také projekce Kainarových portrétů, kreseb a autorských fotografií. (drk)

Světelné stopy

První letošní výstava v Památníku představí spisovatelku a výtvarnici Gabrielu Kopcovou. Soubor koláží a fotografií, které sama s nadsázkou označuje jako surrealistické fotokalpy z přírody, doplněný tvorbou pro děti bude k vidění v malé galerii. Autorka žije a tvoří v Domamili na Vysočině a právě příroda, přesněji nedaleký les, je častým tématem její literární a výtvarné tvorby. Důvěrně známé prostředí a jeho proměny s kronikářskou pravidelností zachycuje jak na dokumentárních, tak uměleckých fotografiích. Gabriela Kopcová-Střeláková (nar. 1945) vystudovala po absolvování gymnázia knihovnickou školu v Brně a poté

řadu let působila jako knihovnice v Ostravě, v roce 1980 se vrátila do rodné Domamile. Publikovat začala v polovině 70. let – svými povídkami přispívala do různých časopisů a do sborníků prózy i poezie. Dosud knižně vydala dvě knihy povídek pro dospělé čtenáře – *Člověk rodu ženského* (1983), *A co tvůj mobil?* (2005), a desítku knih pro děti, k některým svým knihám vytváří také ilustrace. Pohádky pro děti píše od konce 90. let, např. *Pohádky z hájovny* (2003), *Pohádky z tajemného lesa* (2007), *Pohádky z rozkvetlé louky* (2015). Pro malé čtenáře převyprávěla klasické české pohádky podle předloh nejstarších sběratelů lidové slovesnosti, které vyšly pod názvem *Pohádky pro nejmenší* (2011) a *Říkadla* (2011). Její zatím poslední kniha pro děti *Vesmírníčky na dobrou noc* (2016) byla v loňském roce přeložena do esperanta. Svou výtvarnou práci považuje Gabriela Kopcová za nadstavbu své práce literární – od roku 2003 se věnuje tvorbě koláží, dále práci s přírodninami a fotografování. Je členkou Obce spisovatelů, působí ve Společnosti Otokara Březiny v Jaroměřicích nad Rokytnou a historickou paměť místních se snaží zachytit na webu *Kronika Horácka*. Jako výtvarnice je členkou surrealistické skupiny STIR-UP, s níž se účastnila řady výstav v naší republice i v zahraničí.

Vernisáž výstavy Světelné stopy. Fotokoláže Gabriely Kopcové se uskuteční 24. března v 16 hodin v Památníku písemnictví na Moravě, návštěvníci ji mohou zhlédnout až do 1. května 2022. (ap)